

Sylwia Łazarewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0003-1950-9993

sylwia.lazarewicz@uwm.edu.pl

Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 października 2020 r., sygn. akt V ACa 301/20, dotycząca naruszenia dóbr osobistych funkcjonariusza spółki poprzez odmowę udzielenia mu absolutorium

Wprowadzenie i stan faktyczny

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 października 2020 r.¹ odnosi się do kwestii niezwykle istotnej dla członków organów spółek kapitałowych, a mianowicie możliwości poszukiwania ochrony przed skutkami nieudzielenia absolutorium na gruncie przepisów o ochronie dóbr osobistych.

Spór, który legł u podstaw rozstrzygnięcia sądu, dotyczył powództwa o ochronę dóbr osobistych, jakie wytoczył spółce akcyjnej jej były funkcjonariusz w związku z podjęciem przez walne zgromadzenie tej spółki uchwały o nieudzieleniu mu absolutorium z wykonania obowiązków prezesa zarządu w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 30 listopada 2015 r.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy w Warszawie (które przyjął za swoje Sąd Apelacyjny w Warszawie) wynikało, że powód był profesjonalnym menadżerem zajmującym od lat kierownicze stanowiska zarówno w instytucjach krajowych, jak i w instytucjach międzynarodowych, przedsiębiorstwach oraz w zarządach podmiotów działających na rynku finansowym. W pozwanej spółce powód pełnił funkcję prezesa zarządu od 2012 r. Rezygnację z członkostwa w organie złożył 30 listopada 2015 r. Odbywające się 29 czerwca 2016 r. zwyczajne walne zgromadzenie pozwanej spółki podjęło uchwałę o nieudzieleniu powodowi absolutorium za okres od 1 stycznia 2015 r. do 30 listopada 2015 r. Uchwała nie zawierała przy tym uzasadnienia.

¹ Wyrok SA w Warszawie z 14 października 2020 r., sygn. akt V ACa 301/20, Lex nr 3101809.

W związku z nieudzieleniem absolutorium powód był pytany przez innych swoich pracodawców o to, dlaczego nie udzielono mu skwitowania. Takie zapytania zostały wystosowane również przez Komisję Nadzoru Finansowego. Ponadto skierowany został wniosek o wydanie opinii dotyczącej kandydata na członka organu nadzorczego spółki do rady do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych. Tym samym kwestia wcześniejszego nieudzielenia absolutorium miała istotne znaczenie dla oceny wartości powoda jako menadżera, w tym dla ewentualnego zawarcia z nim przyszłych kontraktów.

Wyrokiem z 15 stycznia 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, uwzględniając powództwo, zobowiązał spółkę do opublikowania na stronie internetowej oświadczenia, iż nie było podstawy do nieudzielania powodowi absolutorium z wykonania obowiązków prezesa zarządu w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 30 listopada 2015 r. oraz zasądził od pozwanej spółki kwotę 30 tys. zł na rzecz organizacji społecznej wskazanej przez powoda. Sąd nie ustalił przyczyn nieudzielenia absolutorium. Wskazał jednak, że o ile sam fakt nieudzielenia absolutorium nie narusza dóbr osobistych, to ocena pracy menadżera, a zatem nieudzielenie absolutorium, musi mieć podstawy. Skoro strona pozwana nie udowodniła, a nawet w ogóle nie podała powodów nieudzielenia skwitowania, to w ocenie sądu może to przemawiać za tym, że nieudzielenie absolutorium jest bezpodstawne. I to właśnie narusza dobra osobiste strony powodowej przede wszystkim w postaci dobrego imienia.

Apelację od wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 24 § 1 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 395 § 2 pkt 3 Kodeksu spółek handlowych poprzez uznanie, że pozwany, nie udzielając absolutorium, naruszył dobre imię powoda, przy czym naruszenie to miało charakter bezprawny.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, przyjmując za swoje ustalenia Sądu Okręgowego w Warszawie i podzielając jego ocenę prawną, oddalił apelację, uznając, że pozwany nie wykazał istnienia ważnych powodów do odmowy udzielenia absolutorium. Tym samym za prawidłowe Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał stanowisko sądu I instancji, że odmowa udzielenia absolutorium jako całkowicie dowolna naruszyła dobre imię powoda, mogła bowiem u przeciętnego odbiorcy wytworzyć nieprawdziwy obraz powoda jako menadżera, co uzasadniało udzielenie ochrony prawnej.

Abstrahując od (również będących przedmiotem sporu w tej konkretnej sprawie) przyczyn nieudzielenia absolutorium, najistotniejszym zagadnieniem prawnym analizowanym przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w głosowanym wyroku było ustalenie, czy możliwe jest naruszenie dóbr osobistych poprzez odmowę udzielenia absolutorium. Odpowiedź na tak postawione pytanie wymaga ustalenia, jak dalece sięga swoboda współników co do decyzji o udzieleniu bądź odmowie udzielenia skwitowania. Już na wstępie warto zaznaczyć,

że choć zasadniczo rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Warszawie należy zaakceptować, to skłania ono też do refleksji nad skutecznością ochrony interesu funkcjonariusza spółki za pomocą przepisów o ochronie dóbr osobistych.

Zakres swobody wspólników w kwestii uchwały absolutoryjnej

Ustawodawca, posługując się w Kodeksie spółek handlowych² pojęciem absolutorium, nie zdefiniował go jednak. W odniesieniu do spółek kapitałowych ograniczył się do stwierdzenia w treści art. 231 § 2 pkt 3 k.s.h. (i odpowiednio art. 300⁸² § 2 pkt 3 oraz art. 395 § 2 pkt 3 k.s.h.), że przedmiotem obrad zwykłego zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) powinno być m.in. udzielenie członkom organów spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

W nauce prawa i orzecznictwie wskazuje się, że absolutorium jest wyrazem akceptacji (lub jej braku) przez gremium właścicielskie działalności organów spółki³ w rozpatrywanym roku obrotowym jako zgodnej z przepisami prawa, postanowieniami umowy (statutu) spółki, dobrymi obyczajami oraz interesem spółki i jej wspólników⁴. Udzielenie absolutorium stanowi tym samym dowód należytego wykonania obowiązków przez funkcjonariusza spółki⁵.

Pozostawiając na boku toczone w nauce prawa spory co do charakteru prawnego absolutorium oraz jego skutków prawnych, zwłaszcza w sferze odpowiedzialności członka organu wobec spółki, wskazać jednak należy, że niewątpliwie niezyskanie skwitowania niesie ze sobą negatywne konsekwencje zarówno w sferze związanej z reputacją zawodową i sytuacją na rynku pracy, jak i sferze psychiki członka organu poprzez negatywny wpływ na samoocenę i poczucie własnej wartości.

Oczywiście odmowa udzielenia skwitowania nie stanowi ani przyczyny wygaśnięcia mandatu piastuna organu, ani też nie nakazuje jego odwołania. W wielu przypadkach mamy do czynienia z sytuacją odwrotną, gdy odmowa udzielenia absolutorium stanowi konsekwencję wcześniejszego odwołania człon-

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1526 ze zm.), dalej jako k.s.h.

³ Postanowienie SN z 5 lutego 2010 r., sygn. akt III CZ 3/10, Lex nr 1353218.

⁴ M. Romanowski, *Absolutorium w spółce kapitałowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002, nr 1, s. 22.

⁵ Choć, jak wskazano w literaturze, dowodowi temu można przeciwstawiać dowody przeciwnie, co powoduje, że absolutorium nie jest stwierdzeniem wiążącym – tak: A. Nowacki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. II: *Komentarz. Art. 227–300 KSH*, Warszawa 2021, art. 231, Nb 116.

ka organu⁶. Problem obrony przed nieudzieleniem absolutorium w największym wręcz stopniu dotyka byłych funkcjonariuszy spółki, którym zgodnie z orzecznictwem⁷ nie przysługuje legitymacja do zaskarżania uchwał wspólników, nawet tych bezpośrednio dotyczących ich praw.

Wspólnicy mają swobodę podejmowania decyzji w przedmiocie absolutorium. Ustawodawca nie wskazał ani przesłanek jego udzielenia, ani też okoliczności to uniemożliwiających. O swobodzie ekonomicznych właścicieli spółki w kwestii skwitowania członków jej władz świadczy również dopuszczalność zmiany dokonanej oceny danego członka organu, nawet i za ten sam okres. Może to być wynikiem choćby zmian w składzie zgromadzenia skutkujących uzyskaniem odpowiedniej większości przez wspólników opowiadających się za udzieleniem skwitowania⁸.

Mimo tego, że decyzja wspólników w przedmiocie absolutorium ma charakter uznaniowy⁹, to ocena poszczególnych członków organów powinna odpowiadać rzeczywistości, być obiektywna i uczciwa¹⁰. Tym samym słusznie przyjmuje się w orzecznictwie, że tkwiący u podstaw instytucji skwitowania element dyskrecjonalności powinien ustąpić względem racjonalności i rzetelności w ocenie. Niestety, w praktyce całkiem często zdarzają się przypadki nieudzielania absolutorium, mimo braku podstaw merytorycznych. Dzieje się tak, zwłaszcza gdy przed zwyczajnym zgromadzeniem dochodzi do zmiany w strukturze właścicielskiej spółki¹¹.

Mając powyższe na uwadze, niezwykle istotne jest oparcie decyzji o odmowie udzielenia absolutorium na merytorycznych kryteriach oceny. Sztwyne określenie takich przesłanek nie jest jednak łatwe, o ile w ogóle możliwe. Wskazać należy m.in., że nieudzielenie absolutorium członkom zarządu poprzedzone wcześniejszym podjęciem przez wspólników uchwały o akceptacji ich sprawozdania z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego rodzi podejrzenia co do merytorycznych podstaw dokonanej oceny¹². Jednak taka sytuacja może być traktowana jedynie jako wskazówka, gdyż decyzje te formalnie pozostają wobec siebie niezależne. Rzeczowej podstawy odmowy skwitowania należy raczej upatrywać w wystąpieniu niedbalstwa w sprawowaniu mandatu, przekroczeniu ustawowych kompetencji lub niegospodar-

⁶ A. Opalski, R. Pabis, [w:] A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych*, t. IIB: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Komentarz. Art. 227–300, Warszawa 2018, art. 231, Nb 64.

⁷ Tak: uchwała składu 7 sędziów SN (zasada prawna) z 1 marca 2007 r., sygn. akt III CZP 94/06, OSNC 2007, Nr 7–8, poz. 95.

⁸ A. Nowacki, op. cit., art. 231, Nb 153.

⁹ M. Romanowski, op. cit., s. 24.

¹⁰ D. Opalska, *Problematyka dóbr osobistych w spółkach kapitałowych – zagadnienia wybrane*, „Studia Prawa Prywatnego” 2012, nr 3, s. 52.

¹¹ D. Wajda, *Naruszanie dóbr osobistych członków organów spółek kapitałowych uchwałą zgromadzenia dotyczącą absolutorium*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 11, s. 5.

¹² M. Romanowski, op. cit., s. 26.

ności¹³. Odwołując się zaś do okoliczności, które nie powinny wpływać na dokonywane oceny, to należy wskazać na brak uzasadnienia dla uzależniania decyzji w kwestii absolutorium od działalności społecznej czy politycznej piastuna organu, tj. spraw niezwiązanych z pełnieniem stanowiska¹⁴.

Zdekodowanie i weryfikacja motywów odmowy udzielenia absolutorium nie jest zadaniem łatwym, bowiem ustawodawca w przepisach Kodeksu spółek handlowych nie zawarł wyraźnego obowiązku uzasadnienia uchwały w przedmiocie absolutorium. Jego brak nie skutkuje zatem wadliwością uchwały. Na konieczność uzasadniania uchwały o nieudzieleniu absolutorium zwracano jednak uwagę w orzecznictwie sądowym, wskazując, że odmowa skwitowania wymaga umotywowania – ażeby bowiem członek organu mógł bronić swoich praw, powinien wiedzieć, co mu się zarzuca. Pogląd taki nie znajduje jednak oparcia w dotychczasowym brzmieniu przepisów prawa. Głosujący mogą bowiem kierować się różnymi motywacjami, a i samo głosowanie – jako głosowanie w sprawie osobowej, zgodnie z treścią art. 247 § 2 k.s.h. (odpowiednio art. 300⁹⁹ § 2 i art. 420 § 2 k.s.h.) – ma charakter tajny¹⁵.

Naruszenie dóbr osobistych poprzez nieudzielenie absolutorium

W głosowanym wyroku sądy obu instancji przyjęły, że przez merytorycznie nieuzasadnione nieudzielenie skwitowania doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci dobrego imienia. Udzielenie absolutorium dla menadżera ma bowiem istotny wpływ na jego karierę zawodową i wpływa na ocenę jego zdolności zarządczych. Takie stanowisko należy podzielić. Jak słusznie bowiem zauważał Sąd Najwyższy w wyroku z 29 października 1971 r.¹⁶: cześć, dobre imię, dobra sława człowieka są pojęciami obejmującymi wszystkie dziedziny jego życia osobistego, zawodowego i społecznego. Uchwała w przedmiocie absolutorium, mając charakter wartościujący, dotyka tym samym materii dóbr osobistych, w szczególności czci, której ochronę wprost przewiduje Kodeks cywilny¹⁷ w przepisie art. 23. Decyzja współników stanowi bowiem sformalizowaną ocenę pracy członka organu¹⁸. Wielokrotnie wskazywano na to w orzecznictwie zarówno Sądu Najwyższego, jak

¹³ R. Stefanicki, *Należyta staranność zawodowa członka zarządu spółki kapitałowej*, Warszawa 2020, s. 353.

¹⁴ B. Ostrzechowski, *Naruszenie czci w wyniku nieudzielenia absolutorium w spółce kapitałowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 8, s. 37.

¹⁵ A. Opalski, R. Pabis, [w:] A. Opalski (red.), op. cit., art. 231, Nb 62.

¹⁶ Wyrok SN z 29 października 1971 r., sygn. akt II CR 455/71, OSNC 1972, Nr 4 poz. 77.

¹⁷ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.), dalej jako k.c.

¹⁸ M. Romanowski, op. cit., s. 21.

i sądów powszechnych¹⁹. Mówił o tym również Trybunał Konstytucyjny, konstatując w wyroku z 2 czerwca 2009 r.²⁰, że wobec braku legitymacji do zaskarżenia uchwały współników powództwo o ochronę dóbr osobistych stanowi jeden z instrumentów prawnych pozostających do dyspozycji byłych funkcjonariuszy spółki w sytuacji odmowy udzielenia im absolutorium.

Podjęcie przez współników uchwały o nieudzieleniu absolutorium danej osobie w zasadzie automatycznie prowadzi do naruszenia jej czci²¹ (tzw. czci zewnętrznej – dobrego imienia, dobrej sławy²²). Takie stanowisko współników zawiera bowiem w sobie zarzut nienależytego sprawowania funkcji, nawet jeśli uchwała nie zawiera uzasadnienia. Dobra osobiste narusza nie tyle konkretne uzasadnienie uchwały, ile sam fakt, że dany członek organu nie uzyskał absolutorium²³. Nieudzielenie skwitowania prowadzi do naruszenia dobrego imienia poprzez zakwestionowanie kompetencji do sprawowania funkcji członka organu spółki oraz narażenie na utratę zaufania niezbędnego do wykonywania działalności²⁴.

Oczywiście nie każdy przypadek nieudzielenia absolutorium członkowi organu uzasadnia przyznanie mu ochrony prawnej. Przyjęte stanowisko powoduje jednak, że w myśl rozkładu ciężaru dowodu wynikającego z art. 24 § 1 k.c., to spółka, by obronić się przed zarzutem naruszenia dóbr osobistych, będzie musiała wykazać, że negatywna ocena piastuna nie była bezprawna, ale przeciwnie – miała swoje uzasadnienie i spowodowana była konkretnymi nieprawidłowościami w sprawowaniu funkcji w danym roku obrotowym. Uznanie uchwały o nieudzieleniu absolutorium za naruszającą *per se* dobra osobiste funkcjonariusza spółki nie oznacza bowiem zakazu krytyki. Obiektywnie uzasadniona, oparta na rzeczowych podstawach negatywna ocena działalności funkcjonariusza spółki nie może być uznana za bezprawnie naruszającą jego dobra osobiste. Tym samym słusznie Sąd Apelacyjny w głosowanym wyroku przyjął, że wprawdzie spółka nie ma obowiązku prawnego uzasadnienia nieudzielenia absolutorium, ale jednak powinna to zrobić jeżeli zostało wytoczone

¹⁹ Tak m.in. wyrok SN z 13 lutego 2004 r., sygn. akt II CK 438/02, OSP 2006, Nr 5, poz. 53 z glosą S. Soltysińskiego; wyrok SN z 25 listopada 2004 r., sygn. akt III CK 592/03, Lex nr 182098; wyrok SN z 19 października 2012 r., sygn. akt V CSK 439/11, Lex nr 1238145; wyrok SA w Warszawie z 29 grudnia 2016 r., sygn. akt VI ACa 1012/15, Lex nr 2274108.

²⁰ Wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. akt SK 31/08, OTK-A 2009, Nr 6, poz. 83.

²¹ B. Ostrzechowski, op. cit., s. 35.

²² Szeroko na temat czci jako dobra osobistego m.in. P. Księżak, [w:] P. Księżak, M. Pyziak-Szafnicka (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, Warszawa 2014, art. 23, nt 35–50; J. Sadowski, [w:] W. Borysiak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz, t. IIIA: Zobowiązania. Część ogólna*, seria: Komentarze Prawa Prywatnego, red. serii K. Osajda, Warszawa 2022, art. 23, nt 48–72.

²³ D. Wajda, op. cit., s. 6; D. Opalska, op. cit., s. 52. Odmienne, tj. upatrując naruszenia dóbr osobistych nie w odmowie udzielenia skwitowania, ale w ewentualnej treści uzasadnienia uchwały – A. Nowacki, op. cit., art. 231, Nb 182.

²⁴ Tak m.in. wyrok SA w Warszawie z 29 grudnia 2016 r., sygn. akt VI ACa 1012/15, Lex nr 2274108.

powództwo o wyjaśnienie przyczyn odmowy skwitowania. W procesie o ochronę dóbr osobistych to pozwany bowiem w trybie art. 6 k.c. musi udowodnić, dlaczego absolutorium nie udzielono, tj. podać przyczyny i dowody. Skoro strona pozwana w żaden sposób nie udowodniła i w ogóle nie podała powodów, to może to przemawiać za tym, że nieudzielenie absolutorium nie jest w żaden sposób uzasadnione. I to właśnie narusza dobra osobiste strony powodowej przede wszystkim w postaci dobrego imienia.

Środki ochrony dóbr osobistych i ich zastosowanie dla zabezpieczenia funkcjonariusza spółki przed skutkami braku absolutorium

Przepisy Kodeksu cywilnego przewidują kilka instrumentów ochrony poszkodowanego w razie naruszenia jego dóbr osobistych. Z uwagi na to, że dopuszczalność powództwa o ochronę dóbr osobistych jako droga ochrony interesów funkcjonariusza spółki, który nie uzyskał absolutorium, nie jest kwestionowana, należy rozważyć przydatność istniejących w tym zakresie środków prawnych.

Zgodnie z treścią art. 24 § 1 k.c. powód, zarzucając bezprawne naruszenie dóbr osobistych, ma możliwość domagania się zaniechania naruszeń, może również żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności by złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Istotnym jest jednak ustalenie, czy taka ochrona zaspokaja interes członka organu spółki pozbawionego absolutorium, czy ma charakter wyłącznie iluzoryczny, umożliwiając co najwyżej uzyskanie osobistej satysfakcji?

Biorąc pod uwagę roszczenia o charakterze niemajątkowym, które przewidział ustawodawca, należy od razu wskazać, że z punktu widzenia funkcjonariusza spółki znaczenie ma przede wszystkim roszczenie o dopełnienie czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W tym kontekście oczywista jest możliwość domagania się choćby złożenia przez spółkę reprezentowaną przez zarząd oświadczenia o niezasadności odmowy absolutorium lub po prostu przeprosin. Dopuszczalne jest przy tym zobowiązanie strony pozwanej do rozpowszechnienia tegoż oświadczenia na różne sposoby, np. opublikowania na stronie internetowej spółki, w prasie lub choćby wysłania do wspólników.

Dla funkcjonariusza spółki istotne jest jednak to, że nawet prawomocny wyrok z powództwa o ochronę dóbr osobistych nie doprowadzi do usunięcia z obrotu ani zmiany decyzji wspólników o nieudzieleniu absolutorium. Zapew-

ni jedynie zaprzeczenie temu rozstrzygnięciu w drodze oświadczenia dokonywanego przez zarząd spółki²⁵.

Sąd, stwierdzając, że skutek bezprawnego nieudzielenia absolutorium doszło do naruszenia dóbr osobistych piastuna organu, nie ma możliwości ani zobowiązania zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) do podjęcia uchwały o udzieleniu skwitowania, ani również wydania orzeczenia zastępującego w tym zakresie oświadczenie woli spółki. Takie przynajmniej stanowisko przeważa wśród przedstawicieli nauki prawa. Wyrażono, co prawda, pogląd (zwłaszcza w odniesieniu do uchwały podjętej przez jedynego wspólnika), że poszkodowany może na podstawie art. 24 § 1 w zw. z art. 64 k.c. domagać się od spółki zwołania zgromadzenia, a od wspólnika oświadczenia w postaci głosowania za uchwałą o udzieleniu absolutorium²⁶, niemniej dominuje ocena, że instytucja tzw. zastępczego oświadczenia woli nie znajduje zastosowania do uchwał wspólników spółki kapitałowej²⁷. Wskazane stanowisko budzi zastrzeżenia, bowiem w sytuacji bezpodstawnego pozbawienia funkcjonariusza spółki absolutorium złożenie (nawet zastępczego) oświadczenia woli jawi się jako jedyny właściwy środek realnie usuwający skutki naruszenia dobra osobistego. Jeśli zaś chodzi o możliwość uwzględnienia przez sąd żądania powoda w postaci nakazania podjęcia przez zgromadzenie spółki uchwały udzielającej mu absolutorium, to Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 29 grudnia 2016 r.²⁸ uznał je za prowadzące do obejścia prawa, tj. sposobów i terminów zaskarżania uchwał wspólników określonych w odniesieniu do spółki akcyjnej w art. 424–425 k.s.h. Ponadto adresatem obowiązku nakładanego przez sąd byłaby pozwana spółka, która nie ma żadnej możliwości, by wymusić na wspólnikach podjęcie takiej czy innej uchwały.

Podsumowanie

Niewątpliwie rozstrzygnięcie z głosowanego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 października 2020 r. należy podzielić. Pozbawiona podstaw merytorycznych i nieoparta na obiektywnych przyczynach odmowa udzielenia absolutorium za okres sprawowania funkcji w organie spółki stanowi naruszenie dóbr osobistych jej funkcjonariusza. Dobrem, które należy uznać na

²⁵ A. Nowacki, op. cit., art. 231, Nb 185.

²⁶ S. Sołtysiński, *Brak skwitowania nie powinien obciążać na wieczność*, „Rzeczpospolita” z 5 listopada 2008 r.

²⁷ Tak m.in.: K. Oplustil, *Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej*, Warszawa 2010, s. 568; I. Gębusia, *Niezastępowalny charakter uchwał organów spółek*, „Monitor Prawa Handlowego” 2013, nr 4, s. 39; G. Siedlecki, *Zobowiązanie do podjęcia uchwały o umorzeniu przymusowym udziałów. Głosa do wyroku SA w Warszawie z 13.4.2017 r., I ACa 1536/15*, „Głosa” 2019, nr 3, s. 41.

²⁸ Wyrok SA w Warszawie z 29 grudnia 2016 r., sygn. akt VI ACa 1012/15, Lex nr 2274108.

doznające w takiej sytuacji uszczerbku, jest cześć, której ochronę ustawodawca przewidział *expressis verbis* w treści art. 23 k.c. Zgadzając się z konstatacją Sądu Apelacyjnego w Warszawie, że dochodzi wówczas do naruszenia dobrego imienia piastuna organu, tj. tzw. czci zewnętrznej, można uzupełnić, iż również tzw. cześć wewnętrzna, tj. poczucie własnej wartości, ulega naruszeniu przez bezpodstawną odmowę udzielenia absolutorium. Taka sytuacja może bowiem wpłynąć negatywnie nie tylko na postrzeganie funkcjonariusza spółki w sferze zawodowej i kompetencyjnej, ale również wywrzeć negatywny wpływ na sferę psychiki człowieka, obniżając samoocenę i poczucie własnej wartości.

Niemniej powództwo o ochronę dóbr osobistych należy uznać za tylko „protezę” niezbędnych uprawnień, które powinny przysługiwać funkcjonariuszom spółki poddanych niesprawiedliwej, a czasami nawet nieuczciwej ocenie. Ochrony przewidzianej w przepisach art. 23–24 k.c. nie można uznać za wystarczającą w sytuacji członka organu spółki, któremu bezpodstawnie nie udzielono absolutorium. Postępowanie prowadzone na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych umożliwia domaganie się złożenia określonego oświadczenia, zasądzenia zadośćuczynienia lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny. Nie doprowadzi ono jednak ani do wyeliminowania z obrotu prawnej uchwały o nieudzieleniu absolutorium, ani zaistnienia uchwały o jego udzieleniu.

Instrumenty ochrony dóbr osobistych mogą zatem pełnić jedynie funkcje pomocnicze. Nie zabezpieczają one w wystarczającym stopniu interesu prawnego poszkodowanych, których sposób sprawowania mandatu spotkał się z pozbawionym rzeczowych podstaw brakiem akceptacji. W tej sytuacji dobitnie okazuje się, że stanowisko Sądu Najwyższego o braku legitymacji byłych piastunów organów spółki do zaskarżania uchwał w trybie przepisów Kodeksu spółek handlowych wymaga skorygowania lub interwencji ustawodawcy. Umożliwienie byłym funkcjonariuszom spółki zaskarżania uchwał wspólników, choćby tych o ich odwołaniu oraz o nieudzieleniu absolutorium, dawałoby szansę na usunięcie z obrotu wadliwych decyzji, które generują poważne skutki dla samych zainteresowanych. Oczywiście samo skuteczne podważenie uchwały przed sądem nie doprowadzi jeszcze do podjęcia przez wspólników decyzji o odmiennej treści. Dlatego dodatkowo należałoby rozważyć wprowadzenie do Kodeksu spółek handlowych skargi o „ustalenie pozytywnej treści uchwały” (wzorem wykształconej w judykaturze i doktrynie niemieckiej *positive Beschlussfeststellungsklage*), która łączy cechy skargi o zaskarżenie uchwały i ustalenie treści stosunku prawnego²⁹.

²⁹ S. Soltysiński, P. Moskwa, [w:] S. Soltysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 17B, Warszawa 2016, s. 719.

Wykaz literatury

- Borysiak W. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. IIIA: *Zobowiązania. Część ogólna*, seria: Komentarze Prawa Prywatnego, red. serii K. Osajda, C.H. Beck, Warszawa 2022.
- Gębusia I., *Niezastępowalny charakter uchwał organów spółek*, „Monitor Prawa Handlowego” 2013, nr 4.
- Książak P., Pyziak-Szafnicka M. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Nowacki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. II: *Komentarz. Art. 227–300 KSH*, C.H. Beck, Warszawa 2021.
- Opalska D., *Problematyka dóbr osobistych w spółkach kapitałowych – zagadnienia wybrane*, „Studia Prawa Prywatnego” 2012, nr 3.
- Opalski A. (red.), *Kodeks spółek handlowych*, t. IIB: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 227–300*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Oplustil K., *Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Ostrzechowski B., *Naruszenie czci w wyniku nieudzielenia absolutorium w spółce kapitałowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 8.
- Romanowski M., *Absolutorium w spółce kapitałowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002, nr 1.
- Siedlecki G., *Zobowiązanie do podjęcia uchwały o umorzeniu przymusowym udziałów. Glosa do wyroku SA w Warszawie z 13.4.2017 r., IACa 1536/15*, „Glosa” 2019, nr 3.
- Sołtysiński S., *Brak skwitowania nie powinien obciążać na wieczność*, „Rzeczpospolita” z 5 listopada 2008 r.
- Sołtysiński S. (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 17B, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Stefanicki R., *Należyta staranność zawodowa członka zarządu spółki kapitałowej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Wajda D., *Naruszanie dóbr osobistych członków organów spółek kapitałowych uchwałą zgromadzenia dotyczącą absolutorium*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 11.

Summary

Commentary on the judgment of the Appeal Court in Warsaw of 14 October 2020, V ACa 301/20 concerning the infringement of personal rights of a company official by refusing to grant him discharge

Keywords: Commercial Companies Code, Civil Code, shareholders' resolution, discharge, protection of personal rights.

The commented judgment concerns the possibility of seeking protection against the effects of refusal to grant discharge to a member of a company's governing body under the provisions of the Civil Code on the protection of personal rights. An unjustified refusal to grant discharge is a breach of the

reputation of the company's officials. His competence to exercise the function is thus called into question and he loses the trust necessary to carry out the activity. However, the claims provided for in the Civil Code in the event of an infringement of personal rights do not fully satisfy the interests of a member of the company's body. This is because neither a shareholders' resolution on refusing to grant discharge may be eliminated in this way, nor is it possible to replace the sentence of the court with a needed resolution granting the discharge.

